

התנאי לזכות לאיזה ישועה מאת הקב"ה. לבטוח בו יתברך!!!

יש להבין, האם באמת יש הבדל באיזו שורה מונחים בבית החיים. האם הקבור בשורה הראשונה יקום קודם לתחיית המתים והמרוחק יקום יותר מאוחר, ומאי נפקא מינה אם הנעילוהו בנעלים או לא, הלא שכר ועונש וקימה בתחיית המתים תלוי רק בעמל התורה וביגיעת המצוות ועבודת השם, ומה לו ולכל הדברים הגשמיים אחרי מאה ועשרים שנה.

« מהו ה'תנאי הכפול' כדי לזכות לישועה מהשי"ת? »

אי' במדרש (תהלים, לא) בזה"ל: "אמר להם הקדוש ברוך הוא, בטוח בשמי ואני עומד להם, שנאמר יִבְטַח בְּשֵׁם ה' וְיִשְׁעֶן בְּאַלְקֵינוּ (ישעיהו ג, ט), ולמה, שכל מי שבטוח בשמי אני מצילו, תדע לך שכן חנניה מישאל ועזריה בטחו בשמי, ובשביל שבטחו בשמי הצלתי אותם. אמר דוד, הואיל שכך הוא, כל הבוטח בך נמלט, אף אני אבטח בך, שנאמר בָּךְ ה' חֲסִיתִי (תהלים לא, ב)".

והנה, ידועה היא הנהגת השי"ת בעולמו, שלפי כמות ועומק הביטחון שיש לו לאדם, כך מתנהג עמו הקב"ה. אם כשמתרגשת עליו צרה סומך תחילה על כוחותיו ויכולותיו, אף שאחר כך קונה קצת ביטחון בהשי"ת ובעזרתו, מסייע לו הבורא אך במעט. אבל הבוטח רק בהשי"ת באמת ובתמימות ובלב שלם, רואה נפלאות איך ה' נלחם לו והוא מחריש.

ולכך, הבוטח בה' וישועתו לא הגיעה תיכף, יבין שבטחונו לא היה מוחלט ושלם, כי עצם הביטחון בהשי"ת מציל את האדם. וכן אמר דוד המלך ה' אֹרֵי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵיךָ, ה' מְעוֹז חַיִּי מִמִּי אֶפְחָד (תהלים כז, א), אִם תִּתְּנֶנּוּ עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי, אִם תִּקּוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ (תהלים כז, א). כיון שאני בטוח בכך ש'ה' אורי וישעי', אין לי לפחוד אפילו מגדולים וחזקים, ממחנות וממלחמות, כי עצם הביטחון בה' נותן כח נפלא להנצל מכל פורענות.

ועל פי זה מבאר המשגיח ר' ירוחם זצ"ל (בספרו דעת חכמה ומוסר ח"ג מאמר א), את מה שמביא רש"י הק' (ב, ו) על הפסוק וְשָׂמִי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם (שמות א, ו), ופירש"י 'לא נכרתי להם במידת אמינות שלי, שעליה נקרא שמי ה', נאמן לאמת דברי, שהרי הבטחתים ולא קיימת'.
והכוונה בזה היא, שיש שתי הנהגות נפרדות אצל הקב"ה שעל כל אחד מהם מכונה שם אחר של הקב"ה, בשם אלוקים ובשם שד-י הקב"ה מבטיח הבטחות, והעבודה היא, להאמין בלב שלם ולסמוך על הקב"ה שיקיים הבטחתו. ואח"כ ישנו את שם הוי"ה שבשם זה הקב"ה מקיים את הבטחתו, כאשר נשלם חלק הביטחון של האדם בהבטחת הקב"ה.

ומביא ראייה ליסוד זה מהספורנו שפי' הכתוב וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה' וְגו' וְהַבֹּאֲתִי אֲתֶכֶם אֶל הָאָרֶץ (שמות ג, ט-ז), בזה"ל: 'וידעתם. הכירו והתבוננו שכל זה יתאמת כמו וידעתם היום, כי לא את בניכם: כי אני ה' אלהיכם המוציא. כי בהיותי אלהיכם, משגיח עליכם בפרט, ואני המוציא ומשתדל עתה להוציאכם, אין. ספק שאעשה כל מה שאמרתי: והבאתי אתכם אל הארץ. כאשר תתבוננו בכל זה תהיו ראוים שאביאכם אל הארץ ואתננה לכם: ולא שמעו אל משה. להתבונן בכל זה בענין שיבטחו בישועת האל

« פשר החיפזון ולבישת המנעלים באכילת הפסח? »

כתוב בפרשתנו וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ, מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים, נַעֲלִיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם, וּמִקְלָיֶכֶם בְּיָדְכֶם, וְאַכְלַתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפְזוֹן (שמות יב, יא). הקב"ה ציוה את בני ישראל שכל אכילתם תהיה בצורה של אנשים המזומנים לדרך וממהרים לצאת (רש"י עפי" רא"ם). כאדם הנוסע מעירו והמרכבה מחכה עליו בחוץ, וכשרוצה לחטוף אכילה מועטת קודם הנסיעה, מזרזים אותו 'אכול מה, כולם ממתנים לך'...

ויש להבין הענין, שלכאורה בשעה שאכלו את קרבן הפסח לא היה טעם למהר כלל, כי היה עוד הלילה גדול ועוד היום גדול עד שיצאו לדרך שהרי את קרבן הפסח כבר גמרו לאכול קודם חצות הלילה, ובחצות הלילה עבר הקדוש ברוך הוא להכות בבכורי מצרים, ויצאו ממצרים רק למחרת באמצע היום, ואם כן מדוע ציוה השי"ת שיאכלו בחיפזון כאחד המכין פעמיו לצאת לאלתר למסעו, והלא היה סיפק בידם אף לנוס קימעה לאגור כח למחרת, ומדוע נצטוו בזריזות רבה כל כך.

יתר על כן יש להקשות. הרי במכת בכורות היה גילוי שכינה נוראה, כמו שאנו שאומרים בהגדה 'ובמורא גדול' - זו גילוי שכינה, וכמו"כ אנו אומרים שם, 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה' - אני ולא מלאך, 'והכיתי כל בכור בארץ מצרים' - אני ולא שרף, 'ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים' - אני ולא השליח, 'אני ה' - אני הוא ולא אחר.

ואם כן, היאך יכלו ישראל לשהות במצרים בנעליהם, והלא במדרש (שמו"ר פ"ב ו) אמרו על הפסוק שֶׁל נַעֲלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ פִּי הַמִּקּוֹם אֲשֶׁר אָתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמֵּת קֹדֶשׁ הוּא (שמות ג, ה), שהיכן שיש גילוי שכינה אסור בלבישת נעליים. וכן אנו מוצאים ביהושע שאמר לו הקב"ה (יהושע ה, טו) 'של נעלך', וכן היה בכהנים שהיה אסור להם ללכת בעזרה רק יחפים. וכיון שבמצרים היה גילוי שכינה באופן נפלא ביותר, איך הותר להם להשאיר את נעליהם ברגליהם בלא לחלצם.

ועל קושיא זו תירץ המהר"ל דיסקין, שאמנם מעיקר הדין היה להם להצטוות בחליצת מנעלים, אלא שבכאן היה להשי"ת עניין וסיבה מיוחדת שכן ינעלו מנעליהם, בכדי להראות את אמונתם וביטחונם שכבר מוכנים לדרך אף קודם שפרעה הואיל להרשותם ללכת, ולכן וויתר השי"ת, וציוה אותם שינעלו נעליהם.

נמצא שעד כדי כך הקפיד הקב"ה שכלל ישראל ייראו את עצמם מוכנים ומזומנים לצאת לדרך, עד שאפי' התיר להם ואף גם ציוה אותם לנעול מנעליהם על רגליהם. ויש לבאר הענין.

« צוואת רבי ירמיה תמוה »

במדרש (ב"ר ק, ב) מסופר כדלהלן: "רבי ירמיה הוה מפקד ואמר, אלבשוני מאנין חיוורין חפיתין [רבי ירמיה צוה לפני מותו, הלבשוני בפטירתי בגדים לבנים מגהצים], ואלבשוני דרדסאי [הלבשוני בתי שוקיים], והבון חוטרי בידי וסנדלאי ברגלי [ותנו מקלי בידי ומנעלי ברגלי], והבו יתי על אורחא [וקברוני על אם הדרך], דאם אתבעית אנא קאים אוטמיס [שכשיבשוני לקום לתחיית המתים אקום מיד].

טהורה, הם לומדים מתפללים ועשים צדקה וחסד, וא"כ איך יתכן שהם גם חוטאים מפעם לפעם.

וע"ז מיישב בכלל הנ"ל, שרק 'אמונה מוחשית' מסוגלת לחזק את האדם להתגבר על היצר, מה שאין כן 'ידיעת האמונה' בעלמא, שלא נתקעה בלב, אין בכוחה לגרום להאדם לכבוש את תאוותיו ויצריו.

«מתניכם חגורים – לחקוק את האמונה במעשה גשמית!!»

ולכן, כיון שבני ישראל היה כלואים במצרים כבר מאות שנה, וגופם החומרי כ"כ התרגל למציאות הגלות, עד שמאד קשה היה להם להוציא את עצמם מתחושה זו, גם אם בתוך תוכם היו מאמינים בהבטחת השי"ת שע"י משה רבינו, לכן רצה הקב"ה שכלל ישראל יעשו פעולות גשמיות חומריות ממשיות של הכנה לגאולה העתידה, כדי לפעול בנפשם החומרי את תקוותם הפנימית של יציאה לחירות, שאילו לא כן לא היה אמונתם בגאולה אמיתית באמת, וכשיש פגם באמונה ישנו עיכוב בישועה, כמו שנתבאר.

ולכן כשציוה השי"ת לישראל מצות קרבן פסח, שבזכותו יצאו בני ישראל מארץ מצרים, נצטוו לגשת לכל עניניו בביטחון שלם כאילו נשתחררו כבר, ושוב אינם משועבדים, וכלשונו של הספורנו (יב, א): "מתניכם חגורים. מזומנים לדרך, להורות על בטחון בלתי מסופק באל יתברך, בהיותם מכינים עצמם לדרך בעודם בבית כלא". ולכן הוצרכו לנעול מנעליהם ברגליהם בשעת אכילת הפסח, להראות ולגלות שמרגישים כבר את הגאולה והחירות, ובזכות כך זכו לצאת ולהושיע.

וכעת מובן גם, לשם מה ציוה רבי ירמיה בצוואתו שייכנוהו לתחיית המתים, מפני שכל זה היה כדי להראות ביטחונו המופלא והמוחשית בתחיית המתים בעת שיעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו, וככל שיראה את עצמו ערוך ומזומן לכך, ויחזק בטחונו הממשי בהתגשמות הבטחות הנביאים, כך תהיה התחיה בזמן קרוב ובמהירות.

«אפי' רשע ובוטח בה', חסד יסובבנהו...»

והנה, כאשר אנו עוסקים ביסוד גדול ועיקרי בעבודת האדם עלי אדמות, נשאלת השאלה, האמנם כלל האמור תקף אצל כל יהודי ויהודי באשר הוא, האם ניתן לומר, שכל יהודי באיזה מצב רוחני שהוא רק עומד, יש לו הזכות הזה, שאם הוא יבטח בה' הוא יישמר מכל צער ונזק ויזכה לישועה, הלא מן הדין הרי הוא חייב לשלם על עוונותיו, ואיך יזכה להגנה גדולה כזו רק מחמת הבטחתו בה'.

אולם התשובה היא, שאכן כך היא, וחקוקה היא בדברי המדרש באופן שאינו משתמע לשני פנים, וכך הם דברי חז"ל (ילקוט שמעוני תהלים לה, א): רבים מכאובים לרשע וְהבוטח בה' חסד יסובבנו (תהלים לב, א), אפילו רשע ובוטח בה' חסד יסובבנו. דהיינו, שהבוטח בה', על אף שהינו רשע שמגיע לו עונשים ויסורים, מ"מ מכיון שבוטח בה' חסד יסובבנו.

וגדולי הדורות למדו מדה זו וכיוונו את תלמידיהם על דרך זו, וכמו שאנו מוצאים שמרן הגר"י סלנטר זצ"ל כותב לבנו ר' אריה זצ"ל בשם רבו רבי זונדל מסלנט זצ"ל, בזה"ל: "על הכל תשליך יהבך על ה', ואל תקמוץ ואל תדאג כלל, שזוהי סגולת הבטחון שהקב"ה עושה רצונו של אדם הבוטח בו בלב שלם, ומספיק לו כל צרכיו בכל מקום ובכל עת, ואפילו אינו צדיק כמ"ש הבוטח בה' חסד יסובבנו, והרבה שלוחים למקום, בטוח אני כי כל משאלה שאדם ישים בטחונו בה' שישגי אותה, תגיע לידו".

יתברך, לכן לא נתקיים בהם 'ונתתי אותה לכם' אבל נתנה לבניהם. מקוצר רוח. כי לא נאמנה את א-ל רוחם, ולא נתנו לב להתבונן".

כלומר, השי"ת הגיד למשה שיצוה לישראל, שיתבוננו ויכירו בהנהגת השי"ת עמם, וידעו שכל ההבטחות על הגאולה יתאמתו אך ורק כאשר יאמינו בהם בלבם, אולם כלל ישראל 'לא שמעו אל משה' להתבונן בכל זה בענין שיבטחו בישועת האל יתברך, ולכן לא זכו להיכנס לארץ ישראל.

כי זו היא הדרך שהקב"ה מנהיג את עולמו, שאין האדם יכול לזכות למאומה אלא דווקא אם רכש לו בטרם-כל ביטחון בבורא, ואם נחסר לו במדת הביטחון אין באפשרותו לזכות לדבר וחצי דבר. זהו היסוד של כל עניין, וזה היה הסדר של יציאת מצרים.

הסבא מקעלם זצ"ל (חכמה ומוסר א' מאמר ג', מאמר סדר גאולת מצרים) מדייק, שמסדר הכתובים מוכח, שתחילה אספו משה ואהרן את בני ישראל, ועל כך נאמר וַיֹּאמֶן הָעָם, וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים (שמות ד, לא), ורק לאחר מכן כתוב וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲהַ כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת עַמִּי (שמות ה, א).

ולכאורה, מוטב היה שילכו תחילה לפרעה ויבקשו לשלח את ישראל, ואחרי כן ילכו לבני ישראל לספר להם את הבשורה הטובה, שהיו אצל פרעה העריץ והרשע לצוותו לשלחם, ונכנסו להיכלו ללא רשות, ואף גוף הבקשה שישחרר את ישראל היתה מרידה במלכות, ולמרות זאת לא היה בכוחו של פרעה המלך האדיר למנעם או לאסרם על העזתם, ובפרט שמשה עצמו נתחייב מיתה לפרעה כשהרג את המצרי ופרעה לא עשה עמו דבר. ולכאן אילו היה משה רבינו מספר זאת לישראל אחר היותו בבית פרעה, היה זה תנחומים נפלאים לכל ישראל, ומדוע פנה מתחילה אל בני ישראל ורק אח"כ הלך לפרעה.

אלא שישראל לא היו ראויים לגאולה בלא זכות האמונה, ואם משה היה מדבר עם פרעה בתחילה לא בהכרח שיתרחש לו ניסא וינצל מפרעה הרשע, לכך הוצרך בראש ובראשונה לילך ולומר את בשורת הגאולה לבני ישראל, ואחרי שנתאזרו בני ישראל באמונה ובטחון בהשי"ת, כמו שנאמר וַיֹּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ (שמות ד, לא), אחרי כן היו יכולים לבוא אל פרעה.

ולכן התורה מדייקת ומוסיפה תיבה אחת, 'ואחר' באו אל פרעה, שבלי אמונת בני ישראל בבשורת הגאולה לא היו יכולים לבוא אל פרעה בשלום, ובפרט להעז ולומר לו שישלח את בני ישראל. יסוד זה הינו עמוק ונחוץ בעבודת השי"ת, כי כל הנהגת השי"ת עם יהודי בנויה על יסוד גדול זה.

«המרחק שבין אמונה שכלית לאמונה מוחשית!»

והיטיב ידוע, שיש מהלך רחוק מן 'ידיעת היום' עד והשבות לבבך'. וגם כאשר השכל מאמין והסברא וההגיון מחייב, עדיין הגשם החומרי והממשי הרבה יותר חזק מזה, וצריכים לשבר עצים ולפצוץ סלעי חומרי הגוף, עד שגם 'הגוף' יבין כל מה שהשכל מבין ומחייב.

וכמו שאנו מוצאים שהרמח"ל (בדרך חיים) כותב על זה דברים נוראיים בזה"ל: "כי ידיעת האמת מחזקת הנשמה ומרחקת ממנה היצר ודאי, ואין דבר מחליש הנשמה לפני היצר כחסרון הידיעה, ואם היתה הידיעה רחבה ועומדת על הלב בני אדם לא היו חוטאים לעולם", עכ"ל.

כלומר, הרמח"ל בא ליישב, איך יתכן שאנו רואים אנשים חוטאים רח"ל לפני הבורא ית"ש, הלא בוודאי שאנשים האלה הם בעלי אמונה